

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

_____ Олег Омельчук
(підпис)

_____ 2020 року
М.П.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

**з навчальної дисципліни
«СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр
за спеціальністю 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота**

ЗМІСТ

			Стор.	
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни		–	3
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	3
	1.2.	Лекції	–	4
	1.3.	Семінарські (практичні, лабораторні) заняття	–	6
	1.4.	Самостійна робота студентів	–	15
	1.5.	Підсумковий контроль	–	29
2.	Схема нарахування балів		–	32
3.	Рекомендовані джерела		–	33
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		–	40

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ з/з	Теми	Усього				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	СРС
1.	Соціальна політика як функція державного управління	8	2	2	-	4
2.	Моделі соціальної політики в різних економічних системах	14	4	4	-	6
3.	Нормативно-правове забезпечення соціальної політики в Україні	15	4	4	-	7
4.	Планування і фінансування розвитку соціальної сфери	8	2	2	-	4
5.	Система соціального захисту населення	15	4	4	-	7
6.	Соціальний захист економічно активного населення	15	4	4	-	7
7.	Форми захисту соціально вразливих категорій населення	15	4	4		7
8.	Урегулювання та вирішення соціально-трудових конфліктів	9	2	2	-	5
9.	Сучасний стан і проблеми пенсійної системи України	11	2	2	-	7
10.	Проблеми молоді й молодіжної політики в Україні	10	2	2		6
11.	Усього годин:	120	30	30	-	60

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1.	<i>Соціальна політика як функція державного управління</i>	2
1.1. 1.2. 1.3. 1.4. 1.5.	Сутність соціальної політики держави. Об'єкт та предмет вивчення дисципліни. Основні завдання та принципи соціальної політики. Держава та її роль в реалізації соціальної політики. Соціальна політика і соціальна справедливість.	
2.	<i>Моделі соціальної політики в різних економічних системах</i>	4
2.1. 2.2. 2.3. 2.4.	Соціальна політика у ринковій системі Характеристика моделей соціальної політики в країнах з розвинутою ринковою економікою Досвід Японії, США, Швеції в формуванні соціального забезпечення Напрями і перспективи розвитку соціальної політики в Україні за ринкових умов	
3.	<i>Нормативно-правове забезпечення соціальної політики в Україні</i>	4
3.1. 3.2. 3.3. 3.4. 3.5. 3.6. 3.7. 3.8.	Соціальні нормативи як відправна точка соціальної політики Державні соціальні стандарти — основа нормативно-правового забезпечення соціальної політики Базовий державний мінімальний соціальний стандарт Принципи, цілі й завдання соціальної стандартизації Система державних соціальних стандартів і нормативів в Україні Основні та додаткові види державних соціальних гарантій Правове і нормативно-методичне забезпечення соціальної політики Міністерство соціальної політики як суб'єкт реалізації соціально-політичних завдань країни	
4.	<i>Планування і фінансування розвитку соціальної сфери</i>	2
4.1. 4.2. 4.3. 4.4.	Поняття соціальної сфери та її галузі Рівні управління соціальною сферою Джерела фінансування соціальної сфери Напрямки покращення фінансування соціальної сфери в Україні	
5.	<i>Система соціального захисту населення</i>	4
5.1. 5.2. 5.3. 5.4. 5.5.	Мета соціального захисту населення. Стратегічні та тактичні цілі соціального захисту. Сутність та складові соціального захисту населення Підсистеми соціального захисту населення. Соціальний захист населення в інституційному вимірі. Суспільно-економічна необхідність соціального захисту населення. Соціальні ризики та їх класифікація	
6.	<i>Соціальний захист економічно активного населення</i>	4
6.1. 6.2. 6.3. 6.4.	Характеристика категорії «економічно активне населення» Система соціального захисту економічно активного населення Захист населення від безробіття та захист безробітних Досвід надання допомоги для безробітних у розвинутих країнах	
7.	<i>Форми захисту соціально вразливих категорій населення</i>	4
7.1. 7.2.	Соціально вразливі категорії населення як пріоритетний напрям соціальної політики Диференційований підхід щодо вибору форм і заходів підтримки соціально вразливих категорій населення	

7.3.	Соціальне обслуговування населення в системі соціального захисту	
7.4.	Державна соціальна допомога сім'ям з дітьми та її види	
7.5.	Державна соціальна допомога інвалідам	
7.6.	Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2020 року	
8.	<i>Урегулювання та вирішення соціально-трудових конфліктів</i>	2
8.1.	Сутність соціально-трудового конфлікту, їх різновиди, причини і умови виникнення	
8.2.	Методи управління соціально-трудоваими конфліктами	
8.3.	Стратегії переговорів у вирішенні соціально-трудових конфліктів	
8.4.	Соціальне партнерство як досягнення злагоди в колективному трудовому спорі (конфлікті)	
9.	<i>Сучасний стан і проблеми пенсійної системи України</i>	2
9.1.	Пенсія як соціально-політична категорія	
9.2.	Види пенсій та критерії їх призначення	
9.3.	Сучасний стан і проблеми пенсійної системи України	
9.4.	Мета, напрями і завдання пенсійної реформи	
10.	<i>Проблеми молоді й молодіжної політики в Україні</i>	2
10.1.	Молодь як особлива група суспільства, її властивості. Місце проблем молоді в сучасну добу соціально-економічного й політичного розвитку суспільства.	
10.2.	Державна молодіжна політика в Україні, її мета, завдання, принципи. Основні напрями державної молодіжної політики в Україні.	
10.3.	Концепція державної молодіжної політики в Україні, шляхи її реалізації.	
	Усього	30

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Соціальна політика як функція державного управління

Питання для усного опитування та дискусії

1. Сутність соціальної політики держави. Об'єкт та предмет вивчення дисципліни.
2. Основні завдання та принципи соціальної політики.
3. Держава та її роль в реалізації соціальної політики.
4. Соціальна політика і соціальна справедливість.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальна політика; суб'єкти та об'єкти соціальної політики; функції, завдання, принципи соціальної політики; соціальна справедливість; соціальна солідарність; соціальна держава.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- сутність соціальної політики, її мета та складові;
- суб'єкт та об'єкт соціальної політики;
- сутність та види соціальної справедливості, підходи до визначення соціальної справедливості;
- основні напрями та функції соціальної політики;
- значення соціальної політики у досягненні соціальної справедливості, солідарності та безпеки;
- роль соціальної політики для формування соціальної держави;
- основні етапи генези соціальної держави.

Теми для творчих робіт:

1. Соціальна політика і основні напрями її здійснення.
2. Принципи соціальної політики.
3. Види соціальної справедливості.
4. Роль соціальної справедливості в розбудові соціальної держави.
5. Соціальна держава: ідея та характерні риси.
6. Соціальний діалог як форма організації соціальної політики.
7. Взаємозв'язок соціальної політики та соціальної роботи.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Моделі соціальної політики в різних економічних системах

Питання для усного опитування та дискусії

1. Соціальна політика у ринковій системі.
2. Напрями соціальної політики держави за ринкових умов.
3. Характеристика моделей соціальної політики в країнах з розвинутою ринковою економікою. Шведська модель соціальної політики. Німецька модель соціальної політики.

4. Англосаксонська модель соціальної політики. Японська модель соціальної політики.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальна політика; соціальний захист; держава загального добробуту; соціальна держава; концепція «держави-нічного сторожа»; добродійність; благодійництво; «режими соціального захисту»; громадська благодійність.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- 1) головні соціальні цінності у суспільстві;
- 2) ліберальна концепція соціальної політики;
- 3) суспільна модель соціальної держави;
- 4) американська модель соціальної політики;
- 5) шведська модель соціальної політики;
- 6) німецька модель соціальної політики;
- 7) англосаксонська модель соціальної політики;
- 8) японська модель соціальної політики;
- 9) внесок О.Бісмарка та В.Беверіджа у формування соціальної політики.

Семінарське заняття 3

Тема 2. Моделі соціальної політики в різних економічних системах

Питання для усного опитування та дискусії

1. Досвід Японії, США, Швеції в формуванні соціального забезпечення
2. Напрями і перспективи розвитку соціальної політики в Україні за ринкових умов.
3. Чинники удосконалення соціальної політики в Україні.
4. Реформування соціальної політики України.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: економічні блага, корисність, сукупна корисність, гранична корисність, функція корисності, закон спадної граничної корисності, кардиналістська теорія, ординалістська концепція, раціональний вибір споживача, крива байдужості, карта байдужості.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- закордонний досвід формування соціального забезпечення;
- досвід соціального забезпечення Японії;
- досвід соціального забезпечення США;
- досвід соціального забезпечення Швеції;
- основні напрями соціальної політики України в ринкових умовах.
- негативні чинників, які зумовлюють необхідність удосконалення соціальної політики в Україні.

Семінарське заняття 4

Тема 3. Нормативно-правове забезпечення соціальної політики в Україні

Питання для усного опитування та дискусії

1. Соціальні нормативи як відправна точка соціальної політики
2. Державні соціальні стандарти — основа нормативно-правового забезпечення соціальної політики
3. Базовий державний мінімальний соціальний стандарт
4. Принципи, цілі й завдання соціальної стандартизації

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: державні соціальні нормативи, стандартизація соціальної політики, державні соціальні гарантії, прожитковий мінімум.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- групи соціальних нормативів;
- процес стандартизації соціальної політики та його завдання;
- рівні соціальних стандартів і нормативів;
- принципи соціальної стандартизації;
- базовий державний мінімальний соціальний стандарт;
- цілі процесу соціальної стандартизації.

Семінарське заняття 5

Тема 3. Нормативно-правове забезпечення соціальної політики в Україні

Питання для усного опитування та дискусії

1. Система державних соціальних стандартів і нормативів в Україні
2. Основні та додаткові види державних соціальних гарантії
3. Правове і нормативно-методичне забезпечення соціальної політики
4. Міністерство соціальної політики як суб'єкт реалізації соціально-політичних завдань країни

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: державні соціальні нормативи, стандартизація соціальної політики, державні соціальні гарантії, прожитковий мінімум.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- система державних соціальних стандартів і нормативів в Україні;
- державні соціальні стандарти у сфері доходів населення.
- державні соціальні нормативи у сфері соціального обслуговування.
- державні соціальні нормативи у сфері житлово-комунального обслуговування.
- державні соціальні нормативи у сфері транспортного обслуговування та зв'язку.
- державні соціальні нормативи у сфері охорони здоров'я.

- державні соціальні нормативи у сфері забезпечення навчальними закладами.
- державні соціальні нормативи у сфері обслуговування закладами культури.
- державні соціальні нормативи у сфері обслуговування закладами фізичної культури та спорту.
- державних соціальних нормативів у сфері побутового обслуговування, торгівлі та громадського харчування.
- основні та додаткові види державних соціальних гарантій;
- правове забезпечення соціальної політики;
- нормативно-методичне забезпечення соціальної політики;
- Міністерство соціальної політики як суб'єкт реалізації соціально-політичних завдань країни.

Семінарське заняття 6

Тема 4. Планування і фінансування розвитку соціальної сфери

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття соціальної сфери та її галузі.
2. Рівні управління соціальною сферою. Повноваження державних, регіональних і місцевих органів влади.
3. Джерела фінансування соціальної сфери: бюджетні, позабюджетні, зовнішні.
4. Структура державної соціально-страхової системи.
5. Напрями покращення фінансування соціальної сфери в Україні. Фінансування освіти. Становлення, розвиток та ефективність сімейної медицини.
6. Загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування і цільові медичні збори.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальна сфера, галузь соціальної сфери, соціальні інститути, освіта, охорона здоров'я, культура і мистецтво, соціальний захист населення, рівні управління соціальною сферою, джерела фінансування соціальної сфери, ринок медичних послуг, повноваження органів влади.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- ознаки соціальної сфери суспільного організму;
- інститути малого та великого рівня формалізації;
- напрями розвитку соціальної галузі;
- повноваження державних органів влади;
- повноваження регіональних і місцевих органів влади;
- джерела фінансових потоків у соціальну сферу;
- складові державної соціально-страхової системи;
- ринок медичних послуг.

Семінарське заняття 7

Тема 5. Система соціального захисту населення

Питання для усного опитування та дискусії

1. Мета соціального захисту населення. Пізнавальний та проектувальний аспекти

мети соціального захисту.

2. Стратегічні та тактичні цілі соціального захисту. Рівень життя населення.
3. Сутність та складові соціального захисту населення. Соціальне страхування та соціальні гарантії.
4. Сутність і значення соціальної допомоги та соціальних послуг у соціальному захисті населення.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальний захист; соціальне забезпечення; соціальні ризики; соціальна безпека; загальнообов'язкове державне соціальне страхування; державна соціальна допомога; соціальні гарантії та стандарти; прожитковий мінімум; соціальні послуги; матеріальна допомога; соціальне обслуговування.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- пізнавальний та проектувальний аспекти мети соціального захисту;
- генеральна мета соціального захисту населення;
- стратегічні та тактичні цілі соціального захисту;
- рівень життя населення;
- інструменти системи соціального захисту населення в Україні;
- соціальне страхування;
- соціальні послуги;
- соціальна допомога;
- соціальні гарантії.

Семінарське заняття 8

Тема 5. Система соціального захисту населення

Питання для усного опитування та дискусії

1. Підсистеми соціального захисту населення.
2. Соціальний захист населення в інституційному вимірі. Система інститутів соціального захисту населення.
3. Поняття “соціальна захищеність”, “соціально-економічна захищеність”, “соціальний захист”, “соціальна безпека”, “соціальна допомога”, “соціальне забезпечення”.
4. Суспільно-економічна необхідність соціального захисту населення.
5. Соціальні ризики та їх класифікація

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальний захист; соціальне забезпечення; соціальні ризики; соціальна безпека; загальнообов'язкове державне соціальне страхування; державна соціальна допомога; соціальні гарантії та стандарти; прожитковий мінімум; соціальні послуги; матеріальна допомога; соціальне обслуговування.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- підсистеми соціального захисту населення;
  - економічна підсистема соціального захисту;
  - соціальна підсистема соціального захисту;
  - політична підсистема соціального захисту;
  - організаційна підсистема соціального захисту;
  - правова підсистема соціального захисту;
  - соціальний захист населення в інституційному вимірі;
  - вплив на соціальний захист населення соціальних інститутів та інституцій.
- система інститутів соціального захисту населення;
- взаємодія основних елементів соціальної політики держави.

Семінарське заняття 9

Тема 6. Соціальний захист економічно активного населення

Питання для усного опитування та дискусії

1. Класифікація населення за методологією МОП. Сутність трудових ресурсів.
2. Сутність категорій “економічна активність” та “економічно активне населення”
3. Економічно неактивне населення. Причини соціального захисту економічно активного населення.
4. Система соціального захисту економічно активного населення. Універсальні та спеціальні інструменти соціального захисту зайнятого населення.
5. Роль професійних спілок у соціальному захисті зайнятого населення. Механізм соціального партнерства.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: людські ресурси, економічно активне населення, економічно неактивне населення, економічна активність, гарантії оплати праці, норми оплати праці, норми робочого часу (відпочинку), індексація заробітної плати, компенсація заробітної плати, мінімальна заробітна плата, мінімальний прожитковий рівень, допомога по безробіттю, фонд страхування.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- причини соціального захисту економічно активного населення;
- універсальні інструменти соціального захисту зайнятого населення;
- спеціальні інструменти соціального захисту зайнятого населення;
- статистика державних соціальних гарантій в Україні;
- механізм соціального партнерства.

Семінарське заняття 10

Тема 6. Соціальний захист економічно активного населення

Питання для усного опитування та дискусії

1. Захист населення від безробіття та захист безробітних

2. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.
3. Надання допомоги по безробіттю, у тому числі одноразової її виплати для організації безробітним підприємницької діяльності.
4. Досвід надання допомоги для безробітних у розвинутих країнах

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: людські ресурси, економічно активне населення, економічно неактивне населення, економічна активність, гарантії оплати праці, норми оплати праці, норми робочого часу (відпочинку), індексація заробітної плати, компенсація заробітної плати, мінімальна заробітна плата, мінімальний прожитковий рівень, допомога по безробіттю, фонд страхування

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- головних принципів організації страхування у разі безробіття;
- заходи соціального захисту населення від безробіття;
- страхування на випадок безробіття;
- джерела формування коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття;
- види соціальних послуг за Законом «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття»;
- порядок надання допомоги по безробіттю у тому числі одноразової її виплати для організації безробітним підприємницької діяльності;
- підходи до захисту від безробіття за кордоном.

Семінарське заняття 11

Тема 7. Форми захисту соціально вразливих категорій населення

Питання для усного опитування та дискусії

1. Соціально вразливі категорії населення як пріоритетний напрям соціальної політики.
2. Диференційований підхід щодо вибору форм і заходів підтримки соціально вразливих категорій населення.
3. Соціальне обслуговування населення в системі соціального захисту.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціально вразливі верстви населення, групи ризику, молодь, соціальний супровід, соціальне обслуговування, складна життєва ситуація, соціальна реабілітація, соціальна профілактика, особа з інвалідністю, диференційований підхід, соціальний працівник, соціальний волонтер.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- об'єкти уваги представників соціальних служб;
- соціальний захист непрацездатних громадян;

- соціальний захист соціально незахищених членів суспільства;
- застосування диференційованого підходу до соціального захисту на підставі соціальних нормативів обслуговування;
- сутність соціального обслуговування;
- основні завдання соціального обслуговування населення;
- система соціального обслуговування громадян.

Семінарське заняття 12

Тема 7. Форми захисту соціально вразливих категорій населення

Питання для усного опитування та дискусії

1. Механізм соціального обслуговування населення територіальним центром соціального обслуговування населення (надання соціальних послуг)
2. Державна соціальна допомога сім'ям з дітьми та її види
3. Державна соціальна допомога інвалідам
4. Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2020 року.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціально вразливі верстви населення, групи ризику, молодь, соціальний супровід, соціальне обслуговування, складна життєва ситуація, соціальна реабілітація, соціальна профілактика, особа з інвалідністю, диференційований підхід, соціальний працівник, соціальний волонтер.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- підстави для організації соціального обслуговування та надання соціальних послуг громадянам;
- укладання договору про соціальне обслуговування (надання соціальних послуг);
- умови припинення соціального обслуговування;
- види державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми;
- умови надання права на державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам;
- Стратегія подолання бідності в Україні.

Семінарське заняття 13

Тема 8. Урегулювання та вирішення соціально-трудоових конфліктів

Питання для усного опитування та дискусії

1. Сутність соціально-трудоового конфлікту, їх різновиди, причини і умови виникнення
2. Методи управління соціально-трудоовими конфліктами
3. Стратегії переговорів у вирішенні соціально-трудоових конфліктів
4. Соціальне партнерство як досягнення злагоди в колективному трудоовому спорі (конфлікті)

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: змагання; конкуренція; соціальна боротьба; соціальний конфлікт; соціально-трудова конфлікт; колективний трудовий спір; вирішення конфлікту; управління конфліктом; посередництво; страйк; соціальне партнерство.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- сутність поняття «соціально-трудова конфлікт»;
- основні види соціально-трудова конфлікту;
- причини виникнення соціально-трудова конфлікту;
- методи управління соціально-трудова конфліктами;
- основні стратегії переговорів у вирішенні соціально-трудова конфлікту;
- сутність посередництва в переговорах при конфліктних ситуаціях;
- функції соціального партнерства при вирішенні соціально-трудова конфлікту;
- механізм регулювання колективних трудових конфлікту.

Семінарське заняття 14

Тема 9. Сучасний стан і проблеми пенсійної системи України

Питання для усного опитування та дискусії

1. Пенсія як соціально-політична категорія
2. Види пенсій та критерії їх призначення
3. Сучасний стан і проблеми пенсійної системи України
4. Мета, напрями і завдання пенсійної реформи

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: пенсія, пенсійний фонд, державне пенсійне забезпечення, пенсії за віком; пенсії по інвалідності; пенсії в разі втрати годувальника; пенсії за вислугу років, право на трудову пенсію

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- суб'єкти пенсійного забезпечення;
- особи, які мають право на трудову пенсію;
- добровільне страхування додаткової пенсії;
- рівні система пенсійного забезпечення в Україні;
- види пенсійних виплат і соціальних послуг;
- пенсії за віком у солідарній системі;
- пенсії по інвалідності в солідарній системі;
- пенсія у зв'язку з втратою годувальника в солідарній системі.

Семінарське заняття 15

Тема 6. Проблеми молоді й молодіжної політики в Україні

Питання для усного опитування та дискусії

1. Молодь як особлива група суспільства, її властивості. Місце проблем молоді в сучасну добу соціально-економічного й політичного розвитку суспільства.
2. Державна молодіжна політика в Україні, її мета, завдання, принципи.
3. Основні напрями державної молодіжної політики в Україні. Концепція державної молодіжної політики в Україні, шляхи її реалізації.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі або у формі відкритих запитань за темою заняття

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: молодь, державна молодіжна політика, гарантії соціального захисту молоді, мета державної молодіжної політики, суб'єкти державної молодіжної політики, принципи державної молодіжної політики, нормативно-правове регулювання державної молодіжної політики.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- особливості молоді та класифікація вікових груп серед молоді;
- проблеми, що виникають у процесі соціалізації молоді
- функції молоді в суспільстві
- необхідність формування державної молодіжної політики в Україні;
- мета державної молодіжної політики в Україні;
- суб'єкт державної молодіжної політики в Україні;
- основні принципи державної молодіжної політики;
- основні напрями державної молодіжної політики в Україні,
- центри соціальних служб та види соціальних послуг для молоді.

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є однією з форм оволодіння матеріалом із навчальної дисципліни. Виконання самостійної роботи дозволяє розвивати самостійне мислення, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опанувати практичні навички проведення розрахунків.

Мета самостійної роботи полягає в засвоєнні у повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації. Завданням самостійного вивчення курсу є засвоєння студентами теоретичного матеріалу з курсу “Соціальна політика в Україні”.

У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

Самостійна робота студента передбачає:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни;
- підготовку до семінарських занять;
- підготовку до виступу на семінарських заняттях;
- поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань;

- написання рефератів за заданою проблематикою;
- пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни;
- аналітичний розгляд наукової публікації; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю;
- систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового іспиту.

Студенти виконують індивідуальну роботу (реферативне повідомлення) самостійно з одержанням необхідних консультацій від науково-педагогічного працівника протягом семестру. Форма контролю – перевірка письмових робіт та захист.

Тема 1. Соціальна політика як функція державного управління

Питання для самостійної роботи

1. Виникнення ідеї соціальної держави з її орієнтацією на розвиток людини
2. Умови реального існування соціальної держави
3. Стратегічні завдання соціальної політики
4. Роль Міністерства соціальної політики України в побудові соціальної держави
5. Функції системи відносин соціальної політики

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити основні засади формування соціальної держави та роль соціальної політики у її побудові.

Завдання 1.1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань:

1. У чому полягає ідея соціальної держави?
2. Які завдання постають у реалізації соціальної політики?
3. Яким чином реалізовується соціальна політика як важлива складова внутрішньої політики держави?
4. Що є визначальним у соціальній політиці держави?
5. Хто є об'єктом соціальної політики в державі?
6. Які основні завдання покликана вирішувати соціальна політика?
7. Чи можлива реалізація соціальної політики без встановлення основних соціальних гарантій та механізмів їх реалізації в державі?

Тема 2. Моделі соціальної політики в різних економічних системах

Питання для самостійної роботи

1. Політика доходів населення : сутність та значення у формуванні соціальної держави
2. Зміст соціально-екологічної політики
3. Корпоративна модель соціальної держави
4. Ліберальна модель соціальної держави
5. Суспільна модель соціальної держави
6. Міжнародний досвід формування соціального забезпечення

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити особливості моделей соціальної політики в різних економічних системах.

Завдання 2.1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань:

1. Дотримання яких основних соціальних цінностей мають бути покладені в основу соціальної політики держави?
2. Яка мета реалізації соціально-екологічних завдань у суспільстві?
3. Що лежить в основі побудови корпоративної моделі соціальної держави?
4. Яка роль державних структур у функціонуванні ліберальної моделі соціальної держави?
5. В якій моделі соціальної держави реалізовується принцип солідарності?
6. У чому особливість формування соціальної держави за Бісмарком?
7. Яка на вашу думку закордонна модель соціального забезпечення (Японії, США, Швеції) є найбільш прийнятною для реалізації в Україні? Які інструменти соціальної політики доцільно використовувати в Україні?

Тема 3. Нормативно-правове забезпечення соціальної політики в Україні

Питання для самостійної роботи

1. Мінімальний споживчий бюджет людини: сутність, склад, періодичність оновлення
2. Система нормативно-правового регулювання соціальної політики
3. Закон України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії”: мета, основні поняття
4. Державні соціальні стандарти і нормативи
5. Соціальні стандарти і нормативи галузі соціальної сфери
6. Стандартизація соціальних прав: сутність та сфера застосування
7. Фізіологічний та соціальний мінімуми
8. Система державних соціальних стандартів і нормативів в Україні

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити сутність нормативно-правового забезпечення соціальної політики в Україні.

Завдання. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань і сформулюйте чітку відповідь:

1. Поясніть роль соціальних норм та нормативів у реалізації соціальної політики держави.
2. Охарактеризуйте найбільш важливі групи соціальних нормативів
3. Які складові формують систему нормативно-правового регулювання соціальної політики?
4. Що слугує базою для визначення мінімального споживчого бюджету?
5. Яку роль відіграє стандартизація соціальних прав?
6. Охарактеризуйте форми прояву прожиткового мінімуму
7. Що не входить до складу споживчого кошику (переліку необхідних товарів і послуг), не враховує низку життєво необхідних витрат?

Тема 4. Планування і фінансування розвитку соціальної сфери

Питання для самостійної роботи

1. Структура соціальної сфери держави
2. Сутність та завдання формування та реалізації соціальних програм
3. Напрями діяльності органів державного, регіонального і місцевого управління в реалізації завдань соціальної сфери
4. Фінансові потоки, що забезпечують функціонування соціальної сфери
5. Особливості фінансування системи освіти

6. Особливості фінансування системи охорони здоров'я

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити основи **планування і фінансування розвитку соціальної сфери**.

Завдання 4.1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань і сформулюйте чітку відповідь:

1. У чому полягають особливості функціонування соціальної сфери, як сукупності самостійних галузей?
2. Чи дієвими є, на вашу думку, соціальні програми в Україні?
3. Які напрями діяльності органів державного, регіонального і місцевого управління, є складовими соціальної сфери, регулюють особливу сукупність значущих соціальних процесів, але не є галузями?
4. Перелічіть джерела фінансування соціальної сфери в Україні?
5. На вашу думку, які рівні управління забезпечують найбільш ефективне функціонування соціальної сфери?
6. Чим зумовлена необхідність покращення фінансування соціальної сфери?
7. У яких напрямках повинно здійснюватись поліпшення фінансування освіти?
8. Які напрями поліпшення фінансування потребує система охорони здоров'я?
9. Назвіть переваги та недоліки запровадження сімейної медицини в Україні.

Тема 5. Система соціального захисту населення

Питання для самостійної роботи

1. Активні та пасивні заходи соціальною захисту населення
2. Диференційований підхід до соціального захисту різних соціально-демографічних прошарків і груп населення.
3. Соціальний захист як система. Інститути соціального захисту
4. Комплексність гарантій (норм) як принцип формування системи соціального захисту
5. Державні програми житлових субсидій : сутність та напрями
6. Пріоритетні напрями розвитку соціального захисту в Україні

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити роль **системи соціального захисту населення** в реалізації соціальної політики.

Завдання. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань і сформулюйте чітку відповідь:

1. Заходи соціального захисту надають працездатним громадянам рівні умови для покращання свого добробуту за рахунок особистого трудового вкладу. Правильним чи неправильним є таке твердження і чому?
2. Що означає, що соціальна допомога за своєю суттю є адресною?
3. Лікування та профілактика хвороб, а також сприяння освіті й підвищенню кваліфікації є заходами соціального захисту населення? Якщо так, то який характер вони мають: пасивні чи активні і чому?
4. Людина здійснювала відрахування на соціальне страхування. Чи повинна вона доводити, що має право на отримання соціальних виплат у випадку настання скрутної життєвої ситуації?

5. Як ви вважаєте, якими повинні бути основні пріоритети в політиці соціального захисту населення?
6. Яку роль відіграє удосконалення статистичного обстеження доходів громадян у соціальному захисті населення?
7. Які категорії громадян повинні підлягати соціальному захисту?
8. Які особливості надання житлових субсидій населенню? Чи є вони ефективними з позиції соціального захисту?
9. Які інститути соціального захисту ви вважаєте найбільш дієвими?

Тема 6. Соціальний захист економічно активного населення

Питання для самостійної роботи

1. Підходи до класифікації населення країни з позицій його активності у сфері праці
2. Сутність економічно активного населення
3. Безробітні у визначенні Міжнародної організації праці
4. Складові соціального захисту зайнятих в Україні
5. Соціальний захист безробітних в Україні
6. Соціальне партнерство: зміст, учасники, завдання
7. Особливості надання допомоги для безробітних у розвинених країнах

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити сутність економічно активного населення та заходи соціального захисту зайнятих і безробітних.

Завдання 6.1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань і сформулюйте чітку відповідь:

1. Поясніть логіку та роль поділу населення на категорії (з огляду на їх можливу участь у процесі трудової діяльності) в реалізації заходів соціальної політики.
2. У чому полягає відмінність класифікації населення за традиційною методологією та методологією МОП? Яка з них є більш об'єктивною?
3. Поясніть роль економічно активного населення у забезпеченні соціально-економічного розвитку країни та її регіонів.
4. Розкрийте особливості визначення чисельності безробітних за методологією МОП і традиційною методологією. Який підхід більш реально відбиває ситуацію з безробіттям і чому?
5. У яких випадках застосовуються універсальні та спеціальні інструменти соціального захисту населення?
6. З чим, на вашу думку, пов'язані проблеми дієвості мінімальної заробітної плати як інструменту соціального захисту зайнятих громадян?
7. Поясніть значення соціального партнерства у соціальному захисті економічно активного населення і які його інструменти покликані виконувати захисну функцію.

Завдання 6.2. Чисельність населення області на початок року складає 1503,2 тис. осіб, частка населення працездатного віку становить 53,1%. Чисельність осіб, які одержують пенсії за віком на пільгових умовах - 5,0 тис. осіб. Чисельність інвалідів I та II груп у працездатному віці, які не працюють - 11,0 тис. осіб. Із чисельності підлітків та пенсіонерів за віком (тобто сумарної чисельності осіб молодше працездатного віку та осіб старше працездатного віку) 6,4% - працюють. Визначити чисельність трудових ресурсів області.

Завдання 6.3. Чисельність наявного населення області на початок року складала 1508,8 тис. осіб, частка економічно активного населення у працездатному віці становить 51,4%. На обліку в обласному центрі зайнятості населення перебуває 7451 осіб, працевлаштовані 783 особи, зареєстровано безробітними 4952 осіб.

Визначити рівні працевлаштування і безробіття на початок року.

Методичні рекомендації для виконання завдання

Чисельність трудових ресурсів країни, окремого регіону визначається за формулою:

$$Ч_{тр} = Ч_{нпв} + Ч_{прідл} + Ч_{прінв} + Ч_{прпенс} - Ч_{непр пільг пенс},$$

де $Ч_{нпв}$ - чисельність працездатного населення у працездатному віці;

$Ч_{прідл}$ – чисельність працюючих підлітків;

$Ч_{прінв}$ - чисельність працюючих інвалідів;

$Ч_{прпенс}$ - чисельність працюючих пенсіонерів;

$Ч_{непр пільг пенс}$ – чисельність непрацюючих пільгових пенсіонерів.

Рівень зайнятості населення розраховується як відношення кількості зайнятого населення віком 15-70 років до всього населення зазначеного віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи у розраунку на 100 осіб (множитья на 100). Визначається у відсотках.

Рівень безробіття — кількісний показник, який визначається як відношення кількості безробітних до загальної чисельності економічно активного працездатного населення країни (регіону, соціальної групи), та вимірюється у відсотках (множитья на 100).

Тема 7. Форми захисту соціально вразливих категорій населення

Питання для самостійної роботи

1. Соціально вразливі верстви населення. «Групи ризику».
2. Сутність диференційованого підходу в організації соціального захисту
3. Закон України “Про соціальне обслуговування”
4. Безоплатні соціальні послуги самотнім особам похилого віку, інвалідам та хворим, які потребують стороннього догляду
5. Соціальне обслуговування населення територіальним центром соціального обслуговування населення (надання соціальних послуг)
6. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»
7. Стратегія подолання бідності в Україні.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити особливості загальної ринкової рівноваги та суспільної ефективності.

Завдання 7.1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань і сформулюйте чітку відповідь:

1. Які державні (комунальні) заклади надають безоплатні соціальні послуги громадянам, які їх потребують?
2. Які види соціальних послуг можуть отримати громадяни, котрі потрапили у скрутне життєве становище?
3. Що необхідно для того, щоб громадяни почали отримувати соціальні послуги у територіальному центрі соціального обслуговування населення? Чи потрібен медичний висновок про здатність до самообслуговування та потребу в постійній сторонній допомозі для організації такого обслуговування територіальним центром?
4. Які види державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми існують в Україні?
5. Хто призначає та здійснює оплату всіх видів державної допомоги сім'ям з дітьми?

6. Зробіть висновок про результати реалізації Стратегії подолання бідності в Україні.

Завдання 7.2. Сім'я складається з 5 осіб (трьох дітей – 10, 5 та 3 років, батько та мати), середньомісячний дохід сім'ї, який вона отримує складає – 3000 грн.

Розрахувати допомогу малозабезпеченій сім'ї у 2020 році за таких умов:

Стаття 7 Закону України про державний бюджет на 2020 рік. Установити у 2020 році прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі з 1 січня 2020 року - 2027 гривень, з 1 липня - 2118 гривень, з 1 грудня - 2189 гривень, а для основних соціальних і демографічних груп населення:

дітей віком до 6 років: з 1 січня 2020 року - 1779 гривень, з 1 липня - 1859 гривень, з 1 грудня - 1921 гривня;

дітей віком від 6 до 18 років: з 1 січня 2020 року - 2218 гривень, з 1 липня - 2318 гривень, з 1 грудня - 2395 гривень;

працевдатних осіб: з 1 січня 2020 року - 2102 гривні, з 1 липня - 2197 гривень, з 1 грудня - 2270 гривень;

осіб, які втратили працевдатність: з 1 січня 2020 року - 1638 гривень, з 1 липня - 1712 гривень, з 1 грудня - 1769 гривень.

Стаття 9. Установити, що у 2020 році рівень забезпечення прожиткового мінімуму для призначення допомоги відповідно до Закону України “Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям” у відсотковому співвідношенні до прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення становить:

для працевдатних осіб - 25 відсотків;

для дітей: з 1 січня 2020 року - 85 відсотків, з 1 липня - 130 відсотків;

для осіб, які втратили працевдатність, та осіб з інвалідністю - 100 відсотків відповідного прожиткового мінімуму.

Методичні рекомендації для виконання завдання

Завдання 7.2 можна розв'язати, використовуючи технологію розв'язання такої задачі:

Сім'я складається з 4 осіб (двоє дітей – 10 та 5 років, батько та мати), середньомісячний дохід сім'ї, який вона отримує складає – 3000 грн.

Розрахувати допомогу малозабезпеченій сім'ї у 2020 році за таких умов:

Стаття 7 Закону України про державний бюджет на 2020 рік. Установити у 2020 році прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі з 1 січня 2020 року - 2027 гривень, з 1 липня - 2118 гривень, з 1 грудня - 2189 гривень, а для основних соціальних і демографічних груп населення:

дітей віком до 6 років: з 1 січня 2020 року - 1779 гривень, з 1 липня - 1859 гривень, з 1 грудня - 1921 гривня;

дітей віком від 6 до 18 років: з 1 січня 2020 року - 2218 гривень, з 1 липня - 2318 гривень, з 1 грудня - 2395 гривень;

працевдатних осіб: з 1 січня 2020 року - 2102 гривні, з 1 липня - 2197 гривень, з 1 грудня - 2270 гривень;

осіб, які втратили працевдатність: з 1 січня 2020 року - 1638 гривень, з 1 липня - 1712 гривень, з 1 грудня - 1769 гривень.

Стаття 9. Установити, що у 2020 році рівень забезпечення прожиткового мінімуму для призначення допомоги відповідно до Закону України “Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям” у відсотковому співвідношенні до прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення становить:

для працевдатних осіб - 25 відсотків;

для дітей: з 1 січня 2020 року - 85 відсотків, з 1 липня - 130 відсотків;

для осіб, які втратили працездатність, та осіб з інвалідністю - 100 відсотків відповідного прожиткового мінімуму.

Приклад розрахунку допомоги малозабезпеченим сім'ям у 2020 році: Середньомісячний дохід визначається на підставі сумування всіх доходів родини за попередні шість місяців перед зверненням за допомогою та діленням суми всіх цих доходів за шість місяців на 6, тобто визначаєте середню суму ваших доходів за один місяць.

Які доходи враховуєте, а які ні, визначено в Методиці: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0112-02>

Далі ви визначаєте, яку ж суму гарантує держава на склад вашої родини, і ви повинні мати.

Визначається ця сума, з урахуванням даних Закону України про державний бюджет на відповідний рік (*це статті 7 та 9 ЗУ про державний бюджет*).

Так, з 01.01.2020 року родині, зазначеній в прикладі держава гарантує:

— на дорослих — 525,50 грн. (2102 грн. прожиткового мінімуму помножуєте на 25 %)

— на дитину до шести років — 1512,15 грн. (1779,00 грн. прожиткового мінімуму помножуєте на 85 %)

— на дитину від шести до вісімнадцяти років — 1885,30 грн. (2218,00 грн. прожиткового мінімуму помножуєте на 85 %)

З 1 січня 2020 року рівень забезпечення прожиткового мінімуму для призначення допомоги для сім'ї становить:

4448,45 грн. (525,50 грн. x 2 працездатних + 1512,15 грн. x 1 дитина до 6 років + 1885,30 дитина від 6 до 18 років).

Розмір допомоги з січня 2020 році становить 1448,45 грн. (4448,45 – 3000,00).

Тобто віднімаєте те, що ви фактично маєте в родині від того, що держава гарантує.

Оскільки в цілому родина за прикладом має право на допомогу за доходами, відповідно до цієї суми 1448,45 грн. буде ще додано 10% на кожну дитину, як зазначалось вище.

Максимальний розмір державної соціальної допомоги з урахуванням збільшення її розміру на кожну дитину, яка входить до складу малозабезпеченої сім'ї, не може бути більшим за прожитковий мінімум для сім'ї.

08.06.2015 року Президент підписав Закон України «Про внесення змін до статті 7 Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» щодо соціального захисту сімей, члени яких мають у власності чи володінні земельні ділянки» від 10 грудня 2014 року за N 1350.

Згідно з Законом, розширюється коло сімей, які матимуть право на призначення державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям. *До таких сімей закон відносить сім'ї, у власності чи володінні яких є земельна ділянка, незалежно від розміру такої земельної ділянки.*

Нормативно-правові документи, які можуть бути корисними щодо призначення і виплати допомоги малозабезпеченим сім'ям

Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>;

Постанова Кабінету міністрів України від 24 лютого 2003 р. N 250 “Про затвердження Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям” <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/250-2003-%D0%BF>.

Завдання 7.3.

У сім'ї проживає дві особи: мати-одиначка і десятирічна дитина. Середньомісячний дохід сім'ї – 3000 грн. Розрахувати розмір допомоги на дитину одинокій матері станом на 01.07.2020 року за умов:

Стаття 7 Закону України про державний бюджет на 2020 рік . Установити у 2020 році прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі з 1 січня 2020 року - 2027 гривень, з 1 липня - 2118 гривень, з 1 грудня - 2189 гривень, а для основних соціальних і демографічних груп населення:

дітей віком до 6 років: з 1 січня 2020 року - 1779 гривень, з 1 липня - 1859 гривень, з 1 грудня - 1921 гривня;

дітей віком від 6 до 18 років: з 1 січня 2020 року - 2218 гривень, з 1 липня - 2318 гривень, з 1 грудня - 2395 гривень;

працездатних осіб: з 1 січня 2020 року - 2102 гривні, з 1 липня - 2197 гривень, з 1 грудня - 2270 гривень;

осіб, які втратили працездатність: з 1 січня 2020 року - 1638 гривень, з 1 липня - 1712 гривень, з 1 грудня - 1769 гривень.

Методичні рекомендації для виконання завдання

Завдання 7.3 можна розв'язати, використовуючи технологію розв'язання такої задачі:

У сім'ї проживає дві особи: мати-одиначка і семирічна дитина. Середньомісячний дохід сім'ї – 4000 грн. Розрахувати розмір допомоги на дитину одинокій матері станом на 01.07.2020 року за умов:

Стаття 7 Закону України про державний бюджет на 2020 рік . Установити у 2020 році прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі з 1 січня 2020 року - 2027 гривень, з 1 липня - 2118 гривень, з 1 грудня - 2189 гривень, а для основних соціальних і демографічних груп населення:

дітей віком до 6 років: з 1 січня 2020 року - 1779 гривень, з 1 липня - 1859 гривень, з 1 грудня - 1921 гривня;

дітей віком від 6 до 18 років: з 1 січня 2020 року - 2218 гривень, з 1 липня - 2318 гривень, з 1 грудня - 2395 гривень;

працездатних осіб: з 1 січня 2020 року - 2102 гривні, з 1 липня - 2197 гривень, з 1 грудня - 2270 гривень;

осіб, які втратили працездатність: з 1 січня 2020 року - 1638 гривень, з 1 липня - 1712 гривень, з 1 грудня - 1769 гривень.

Розв'язок.

Допомога на дітей одиноким матерям, одиноким усиновлювачам, матері (батьку) у разі смерті одного з батьків, які мають дітей віком до 18 років (якщо діти навчаються за денною формою навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних, а також вищих навчальних закладах I — IV рівнів акредитації, — до закінчення такими дітьми навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років), **надається у розмірі**, що дорівнює різниці між 100 відсотками прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців.

Оскільки середньомісячний дохід сім'ї – 4000 грн, то середньомісячний дохід на одного члена сім'ї становить 2000 грн. Розмір допомоги такій сім'ї з липня буде 318 грн (2318 грн - 2000 грн).

Тема 8. Урегулювання та вирішення соціально-трудо­вих конфліктів

Питання для самостійної роботи

1. Сутність конфлікту та його основні ознаки.
2. Позитивна та негативна ролі конфлікту.
3. Сутність конкуренції та змагання.
4. Внутрішньоособовий конфлікт.
5. Конфлікт між особою і групою.
6. Міжгруповий конфлікт.
7. Управління конфліктами.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити сутність, основні ознаки, види та роль конфліктів в життєдіяльності людини.

Завдання 8.1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань і сформулюйте чітку відповідь:

1. Чому, на Вашу думку, виникають конфлікти, яка їхня природа? Який вплив чинить конфлікти на розвиток колективу?
2. Що необхідно зробити, щоб уникнути можливого конфлікту?
3. Що спільного та відмінного у змаганні та конкуренції?
4. Якими характерними ознаками відрізняється внутрішньоособовий конфлікт?
5. Які методи розв'язання соціально-трудо­вих конфліктів, на ваш погляд, найбільш ефективні?
6. Що передбачає управління конфліктами?
7. У чому полягає механізм регулювання колективних трудо­вих суперечок і конфліктів?

Тема 9. Сучасний стан і проблеми пенсійної системи України

Питання для самостійної роботи

1. Законодавство України про пенсійне забезпечення.
2. Структура системи пенсійного забезпечення в Україні
3. Персоніфікований облік у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.
4. Пенсійний вік чоловіків та жінок, при досягненні якого особа має право на призначення пенсії за віком.
5. Порядок використання коштів Пенсійного фонду та накопичувальної системи пенсійного страхування.
6. Недержавний пенсійний фонд.
7. Пенсії за віком у солідарній системі: умови призначення.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити сутність пенсійного забезпечення, його сучасний стан та проблеми пенсійної системи України.

Завдання 9.1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань і сформулюйте чітку відповідь:

1. У чому полягає сутність страхових внесків та яку роль вони відіграють у пенсійному забезпеченні?
2. Що є елементами структури системи пенсійного забезпечення в Україні?

3. Розкрийте умови набуття права та порядок визначення розмірів пенсійних виплат.
4. У чому полягає реформування пенсійної системи в Україні?
5. Що дає здійснення персоніфікованого обліку у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування?
6. У чому полягає особливість формування недержавного пенсійного фонду?
7. Яку роль, на Вашу думку, виконує недержавний пенсійний фонд?
8. Яким законом регулюються питання участі іноземців і осіб без громадянства в системі пенсійного забезпечення в Україні та участі громадян України в іноземних пенсійних системах.

Тема 10. Проблеми молоді й молодіжної політики в Україні

Питання для самостійної роботи

1. Законодавство України щодо сприяння соціальному становленню та розвитку молоді.
2. Принципи соціального становлення та розвитку молоді.
3. Перше робоче місце як інструмент сприяння держави у працевлаштуванні молоді.
4. Державна молодіжна політика у сфері покращення житлових умов молоді
5. Освіта, культурний розвиток молоді
6. Охорона здоров'я, фізичний розвиток молоді.
7. Головні завдання державної молодіжної політики (відповідно до Декларації “Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні”)

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи (тезисний конспект) і на підставі її вивчення розкрити сутність проблем молоді й молодіжної політики в Україні.

Завдання 10.1. Обґрунтуйте власне бачення проблемних питань і сформулюйте чітку відповідь:

1. Якими, на Вашу думку, мають бути вікові пороги визначення молодості?
2. Чи допомагає молоді у вирішенні проблем працевлаштування надання першого робочого місця після закінчення або припинення навчання у закладах професійної освіти?
3. Назвіть основні напрями державної молодіжної політики в сфері освіти, культурного розвитку молоді.
4. Назвіть основні напрями державної молодіжної політики в сфері охорони здоров'я, фізичного розвитку молоді.
5. Чи залишаються актуальними у сьогоднішні головні завдання державної молодіжної політики, зазначені у Декларації “Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні”, прийнятій у 1992 році?
6. Як Ви вважаєте, чи є ефективним інструментом розробка та реалізація державних цільових програм з питань молодіжної політики?
7. У чому полягають прогалини державної молодіжної політики в Україні?

1. Мета і завдання індивідуальної роботи

Індивідуальна робота є невід'ємною складовою частиною навчального процесу і являє собою важливу форму самостійної роботи студентів з вивчення дисципліни «Соціальна політика в Україні».

Виконання індивідуальної роботи має на меті, з одного боку, більш глибоке вивчення проблем функціонування соціально-економічної системи, з іншого боку, вироблення у студентів навичок наукового дослідження, економічного мислення.

Індивідуальна робота відображає рівень теоретичних знань студента, отриманих в ході вивчення дисципліни, і здатність застосовувати їх для вирішення певних завдань.

Порядок виконання індивідуальної роботи:

1. Вибір теми, складання і затвердження плану.
2. Вивчення наукової літератури, статистичного матеріалу.
3. Написання індивідуальної роботи.
4. Оформлення індивідуальної роботи.
5. Захист індивідуальної роботи.

2. Вибір теми, складання і затвердження плану

Написання індивідуальної роботи починається з вибору теми. Тематика індивідуальних робіт розробляється викладачем, який читає лекційний курс, і надається студентам.

Тема завдання обирається студентом згідно з його порядковим номером у списку групи. Разом з тим, за згодою викладача, допускається вільне обрання студентом теми із запропонованого переліку.

Визначившись з варіантом індивідуальної роботи, студент приступає до підбору і вивчення літератури. Значну допомогу в цьому йому може надати перелік літератури (підручників, навчальних посібників, монографій, наукових статей тощо), наданий викладачем у ході читання лекцій, а також тематичний каталог бібліотеки ХУУП, яким можуть скористатися студенти.

У процесі вивчення основної і додаткової літератури студент формує план індивідуальної роботи, який складається з вступу, трьох-чотирьох вузлових питань, висновку, списку літератури, що використовується.

План узгоджується з керівником, після чого студент приступає до написання тексту індивідуальної роботи.

3. Написання тексту індивідуальної роботи

Обсяг індивідуальної роботи в друкованому варіанті повинен складати в середньому 15-18 сторінок.

Робота починається з вступу, обсяг якого не повинен перевищувати 1-2 сторінки. У вступі розкривається актуальність обраної теми, міра її теоретичної розробки, вказуються основні дискусійні питання, формулюється мета написання роботи і дається пояснення загальної логіки викладу матеріалу.

Далі викладається основна частина, в якій розкривається зміст теми.

Виклад кожного розділу доцільно починати із з'ясування змісту явищ, що аналізуються, і реальних процесів. Потім треба перейти до характеристики особливостей цих процесів, показати різноманіття форм їх вияву.

Частина завдань передбачає необхідність супроводжувати теоретичні положення аналізом статистичної інформації (як правило у світі, Україні або області), що стосується змісту тем. Тому, при виборі варіанту індивідуальної роботи потрібно чітко визначити практичну спрямованість дослідження і при підборі літератури особливу увагу приділити конкретному статистичному матеріалу.

Виконання завдання передбачає детальне вивчення статистичних даних, їх систематизацію та аналіз. Джерелом статистичного матеріалу повинна слугувати Державна служба статистики України, а також її регіональні підрозділи, матеріали періодичних видань з досліджуваної проблематики в Україні та світі, монографічна література. Це можуть бути статистичні бюлетені, матеріали наукових та соціологічних досліджень тощо.

У тексті індивідуальної роботи (залежно від специфіки теми) повинні використовуватися основні елементи аналізу (зведені таблиці, рисунки, графіки, діаграми), які потрібно супроводжувати певними поясненнями та висновками. Статистичний матеріал, наведений у таблицях, повинен містити найновіші дані з тієї чи іншої проблематики за останніх 3-5 років, з метою проведення їх аналізу та виявлення сучасних тенденцій у соціальній політиці. *Наведені цифрові дані обов'язково підтверджуються посиланням на першоджерело використаної інформації.*

На закінчення автор повинен чітко сформулювати основні теоретичні висновки і практичні рекомендації, що органічно витікають з кожного питання його роботи. За об'ємом висновків не повинен перевищувати 2 сторінки.

Готову індивідуальну роботу студент повинен здати викладачеві не пізніше ніж за 15 календарних днів до заліку. Викладач перевіряє роботу в 10 денний строк з дня її отримання.

4. Оформлення індивідуальної роботи

Індивідуальна робота повинна бути виконана українською мовою.

Перша сторінка роботи – титульний аркуш. На другій сторінці наводиться план роботи з вказівкою номерів сторінок, які відповідають питанням і підпитанням роботи. Текст роботи викладається на одній стороні стандартного аркуша (формат А4).

Параметри комп'ютерного роздруку (Times New Roman, 14; міжстрічковий інтервал – 1,5; всі поля – 2 см; абзацний відступ 1,25 см; форматування тексту по ширині).

Обов'язковою умовою є нумерація сторінок. Нумери сторінок необхідно розміщувати в низу аркуша посередині. На перших двох сторінках (титульному аркуші і змісті) номери не проставляються.

У тексті роботи назви окремих структурних складових (а саме зміст, назви розділів, висновки, перелік джерел посилання, додатки) оформлюються за правилами заголовку великими літерами, виділяються жирним і розміщуються посередині сторінки.

Наступний текст слід подавати після двох інтервальних відступів.

Всі цитати, що наводяться в роботі, беруться в лапки. При пропуску слів ставлять крапки. При цьому необхідно стежити, щоб таке скорочення не відбилося на значенні цитат.

Робити посилання потрібно таким чином: після наведеної цитати, визначення, статистичних даних, формул у квадратних дужках вказується номер джерела за списком використаної літературних джерел із зазначенням сторінки, наприклад [4, с. 26].

Посилання на літературні джерела обов'язкові. У список джерел посилання, що розташований в кінці індивідуальної роботи, включається література, яка безпосередньо використана при написанні роботи (вона цитувалася, на неї посилалися тощо).

Перелік посилань складається по мірі використання джерела у тексті. Водночас, Закони України зазначаються першими у списку використаних джерел. Перелік посилань повинен містити не менше 8-10 джерел.

У додатки, як правило, слід виносити громіздкі статистичні таблиці, які слугували основою для розрахункових або узагальнених таблиць, наведених у основному тексті роботи, на які необхідно посилатися у тексті.

Додатки розташовуються у порядку появи посилань на них в основному тексті; посилання на них обов'язкові. Кожен додаток розпочинається з нової сторінки, повинен мати позначення і заголовок. Зверху посередині рядка з великої літери пишеться слово «Додаток» і велика літера українського алфавіту, що позначає додаток (наприклад, «Додаток А»). Далі з нового рядка пишеться заголовок додатку з великої літери.

Таблиці, що наводяться в тексті, графіки, діаграми, повинні бути правильно оформлені.

Вимоги до оформлення таблиць. Кожна таблиця повинна мати номер, коротку назву, яка повністю відповідає її змісту. Таблиці нумеруються арабськими цифрами в межах розділу (питання).

Спочатку з великої літери пишеться слово «Таблиця», потім зазначається її номер. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу (питання) і порядкового номера таблиці, розділеного крапкою. Після номеру - назва таблиці з великої літери.

Вимоги до оформлення рисунків. Всі ілюстрації (схеми, графіки, діаграми тощо) і таблиці необхідно розташовувати безпосередньо після першого згадування їх у тексті або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці потрібно по можливості розміщувати так, щоб їх можна було розглядати без обертання роботи або з обертанням за годинниковою

стрілкою. Всі рисунки позначають словом «Рисунок» з номером розділу і порядковим номером рисунку, розділеного крапкою

Порушення вимог до оформлення індивідуальної роботи призводить до необхідності її переробки.

5. Захист індивідуальної роботи

Керівник роботи перевіряє індивідуальну роботу та виставляє попередню оцінку. Якщо оцінка позитивна, робота допускається до захисту. На роботі зазначається «До захисту», ставиться дата та підпис викладача.

При підготовці до захисту студенту потрібно уважно ознайомитися з критичними зауваженнями, додатково вивчити питання, що викликали ці зауваження.

Захист індивідуальної роботи складається з доповіді студента (5 хвилин) по виконаній роботі та у відповідях на питання, які поставлені в рецензії керівником або виникли в ході захисту. Після цього визначається захищена чи не захищена індивідуальна робота.

Оцінювання індивідуальної роботи здійснюється викладачем, на роботі ставиться надпис «Захищено» з вказанням балу (від 0 до 10), дата та підпис викладача.

6. Тематика індивідуальних робіт з дисципліни “Соціальна політика в Україні”.

1. Сутність соціальної політики і основні напрями її реалізації.
2. Соціальна політика і соціальна справедливість.
3. Забезпечення сталого розвитку як критерій ефективності соціальної політики.
4. Система державних соціальних стандартів і нормативів в Україні.
5. Цінності та етичні виміри соціальної політики.
6. Історичний розвиток і сучасна трансформація моделей соціальної політики.
7. Фінансування розвитку соціальної сфери.
8. Засади формування соціальної політики в ринкових умовах.
9. Умови реалізації соціальної політики.
10. Соціальна стратифікація як проблема соціальної політики.
11. Державна молодіжна політика в Україні.
12. Ринок праці та політика зайнятості в Україні.
13. Бідність як соціальна проблема, політика подолання бідності в Україні.
14. Міжнародний досвід вирішення проблем бідності.
15. Соціальне партнерство як інструмент вирішення соціально-трудових конфліктів.
16. Роль соціального захисту населення у формуванні соціальної держави
17. Соціальний захист економічно активного населення.
18. Соціальне страхування як важливий елемент соціального захисту населення.
19. Роль професійних спілок у соціальному захисті зайнятого населення.
20. Роль соціальних допомог в системі соціального забезпечення.
21. Захист соціально вразливих категорій населення як пріоритетний напрям соціальної політики.
22. Нормативно правове забезпечення соціальної політики в Україні.
23. Соціальне обслуговування населення як інструмент соціального захисту та соціальної політики.
24. Пенсійне забезпечення в Україні: стан та перспективи.
25. Державна політика у сфері охорони здоров'я України.
26. Політика держави у сфері освіти.
27. Державна політика у сфері культури.
28. Житлова політика як складова соціальної політики держави.
29. МОП праці та її вплив на соціальну політику в Україні.
30. Міністерство соціальної політики як суб'єкт реалізації соціально-економічних завдань країни

1.5. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Питання для підсумкового контролю

1. Сутність соціальної політики держави. Об'єкт та предмет вивчення дисципліни.
2. Основні завдання та принципи соціальної політики.
3. Держава та її роль в реалізації соціальної політики.
4. Соціальна політика і соціальна справедливість.
5. Основні функції системи відносин соціальної політики.
6. Держава загального добробуту.
7. Рівні реалізації соціальної політики.
8. Напрями соціальної політики держави за ринкових умов.
9. Бісмарківська модель соціальної політики.
10. Беверіджська модель соціальної політики.
11. Досвід Японії в формуванні соціального забезпечення.
12. Досвід США в формуванні соціального забезпечення.
13. Досвід Швеції в формуванні соціального забезпечення.
14. Стратегічні цілі роботи Міністерства соціальної політики України.
15. Чинники удосконалення соціальної політики в Україні.
16. Концепції, на базі яких повинно здійснюватись удосконалення соціальної політики в Україні (соціальної безпеки, соціальної держави, людського розвитку, людського капіталу, економіки знань, інноваційного розвитку, соціального капіталу, сталого розвитку).
17. Реформування соціальної політики України.
18. Суутність та види соціальних нормативів
19. Державні соціальні стандарти — основа нормативно-правового забезпечення соціальної політики.
20. Базовий державний мінімальний соціальний стандарт. Фізіологічний та соціальний мінімум.
21. Принципи, цілі й завдання соціальної стандартизації.
22. Система державних соціальних стандартів і нормативів в Україні
23. Основні та додаткові види державних соціальних гарантій
24. Правове і нормативно-методичне забезпечення соціальної політики.
25. Методи (адміністративні, економічні) державного регулювання у сфері соціальної політики
26. Міністерство соціальної політики як суб'єкт реалізації соціально-економічних завдань держави
27. Поняття соціальної сфери та її галузі.
28. Рівні управління соціальною сферою. Повноваження державних, регіональних і місцевих органів влади.
29. Джерела фінансування соціальної сфери: бюджетні, позабюджетні, зовнішні.
30. Структура державної соціально-страхової системи.
31. Фінансування соціальної сфери в Україні. Напрями покращення фінансування освіти та медицини.
32. Загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування.
33. Мета соціального захисту населення.
34. Стратегічні та тактичні цілі соціального захисту.
35. Рівень життя населення та соціальний добробут.
36. Сутність та складові соціального захисту населення.
37. Соціальне страхування та соціальні гарантії.
38. Інструменти системи соціального захисту населення в Україні.

39. Державна соціальна допомога і соціальні послуги.
40. Підсистеми соціального захисту населення.
41. Соціальний захист населення в інституційному вимірі. Поняття інституту. Система інститутів соціального захисту населення.
42. Поняття “соціальна захищеність”, “соціально-економічна захищеність”, “соціальний захист”, “соціальна безпека”, “соціальна допомога”, соціальне забезпечення”.
43. Суспільно-економічна необхідність соціального захисту населення.
44. Соціальні ризики та їх класифікація.
45. Класифікація населення за методологією МОП. Склад трудових ресурсів.
46. Сутність категорій “економічна активність” та “економічно активне населення”.
47. Причини соціального захисту економічно активного населення.
48. Система соціального захисту економічно активного населення.
49. Універсальні та спеціальні інструменти соціального захисту зайнятого населення.
50. Роль професійних спілок у соціальному захисті зайнятого населення.
51. Сутність та роль соціального партнерства у соціальному захисті зайнятого населення.
52. Захист населення від безробіття та захист безробітних.
53. Фонд загальнообов’язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.
54. Надання допомоги по безробіттю, у тому числі одноразової її виплати для організації безробітним підприємницької діяльності.
55. Досвід надання допомоги для безробітних у розвинутих країнах.
56. Соціально вразливі категорії населення : поняття та структура.
57. Чинники соціальної вразливості населення.
58. Диференційований підхід щодо вибору форм і заходів підтримки соціально вразливих категорій населення.
59. Соціальне обслуговування населення в системі соціального захисту.
60. Механізм соціального обслуговування населення територіальним центром соціального обслуговування населення (надання соціальних послуг)
61. Державна соціальна допомога сім’ям з дітьми.
62. Допомога у зв’язку з вагітністю та пологами.
63. Допомога при народженні дитини.
64. Допомога при усиновленні дитини.
65. Державна соціальна допомога інвалідам.
66. Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування.
67. Допомога на дітей одиницями матерям.
68. Допомога малозабезпеченим сім’ям.
69. Державна соціальна допомога інвалідам
70. Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності
71. Поняття конфлікту та його ознаки.
72. Управління конфліктною ситуацією.
73. Типи конфлікту. Внутрішньоособовий, міжособовий конфлікти. Конфлікт між особою і групою. Міжгруповий конфлікт.
74. Сутність соціально-трудового конфлікту, їх різновиди.
75. Причини виникнення та функції конфліктів.
76. Методи управління соціально-трудовами конфліктами.
77. Стратегії переговорів у вирішенні соціально-трудових конфліктів
78. Соціальне партнерство як досягнення злагоди в колективному трудовому спорі (конфлікті)

79. Пенсія як соціально-політична категорія
80. Види пенсій та критерії їх призначення
81. Сучасний стан і проблеми пенсійної системи України
82. Мета, напрями і завдання пенсійної реформи
83. Молодь як особлива група суспільства, її властивості. Місце проблем молоді в сучасну добу соціально-економічного й політичного розвитку суспільства.
84. Державна молодіжна політика в Україні, її мета, завдання, принципи.
85. Основні напрями державної молодіжної політики в Україні. Концепція державної молодіжної політики в Україні, шляхи її реалізації.

Структура екзаменаційного білета

Приклад екзаменаційного білету:

Білет 1.

1. Поняття соціальної сфери та її галузі.
2. Сутність категорій “економічна активність” та “економічно активне населення”.
3. Задача.

Сім'я складається з 4 осіб (двоє дітей – 4 та 5 років, батько та мати), середньомісячний дохід сім'ї – 1000 грн.

Розрахувати допомогу малозабезпеченій сім'ї.

....

Білет 10.

1. Чинники соціальної вразливості населення.
2. Типи конфлікту. Внутрішньоособовий, міжособовий конфлікти. Конфлікт між особою і групою. Міжгруповий конфлікт.
3. Задача.

Чисельність населення області на початок року складає 1503,2 тис. осіб, частка населення працездатного віку становить 53,1%. Чисельність осіб, які одержують пенсії за віком на пільгових умовах - 5,0 тис. осіб. Чисельність інвалідів I та II груп у працездатному віці, які не працюють - 11,0 тис. осіб. Із чисельності підлітків та пенсіонерів за віком (тобто сумарної чисельності осіб молодше працездатного віку та осіб старше працездатного віку) 6,4% - працюють. Визначити чисельність трудових ресурсів області.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 1 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (затвердженого 28 серпня 2020 року, протокол № 1).

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 15 лекційних занять за денною формою навчання. Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

Таблиця 2.1

Розподіл балів для лекцій з навчальної дисципліни

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій														
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.	Денна	15	0,7	1,3	2,0	2,7	3,3	4,0	4,7	5,3	6,0	6,7	7,3	8,0	8,7	9,3	10,0

2.3. З навчальної дисципліни «Соціальна політика в Україні» для студентів денної форми навчання передбачено проведення 15 семінарських занять.

За результатами семінарського заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (затвердженого 28 серпня 2020 року, протокол № 1).

2.4. Обсяг балів за самостійну роботу з навчальної дисципліни «Соціальна політика в Україні» розподіляється пропорційно за виконання 10 завдань по кожній темі та складає не більше 1 балу за одне завдання.

Індивідуальне завдання виконане за пропонованою тематикою оцінюються окремо та складає не більше 10 балів. Загалом за виконання самостійної роботи студент денної форми навчання може одержати максимально 20 балів.

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену з навчальної дисципліни «Соціальна політика в Україні», студент денної форми навчання може максимально одержати 30 балів.

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. – Ст. 141.

2. Історія та теорія соціальної політики України : навч. посібн. / А.О. Ярошенко, Т. В. Семигіна, Н.В. Сушицька. За ред. А.О. Ярошенко. – К., НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. - 289 с.

3. Актуальні проблеми соціальної політики України : навч. посібн. / А. О. Ярошенко, Н. Б. Отрешко, С. В. Толстоухова, Л. А. Литва, І. М. Чернін, С. В. Пасічниченко, Ткач, Ю. С. Фіголь. За ред. А. О. Ярошенко. – Київ, НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. - 222с.

4. Іщенко А. О. Соціальна і гуманітарна політика : навч.-метод. посіб. / М. П. Іщенко, А. О. Овчаренко, Я. В. Подолян ; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси : [Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького], 2011. – 400с.

5. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні : монографія / О. В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. — Київ, 2015. — 244 с

6. Моторнюк У. І. Соціальна політика як необхідна умова функціонування соціальної держави [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.economy.in.ua/pdf/12_2016/7.pdf

7. Гончарова С. Ю. Соціальна економіка : сутність, принципи, функції та основні орієнтири для України / С. Ю. Гончарова, А. Б. Гончаров, Н. В. Аграмакова // Бізнес Інформ . - 2018 . - № 3 – с.21-26

8. Лебедева О. А. Особливості соціальної спрямованості економічного розвитку України / О. А. Лебедева // Економіка та держава. - 2014. - № 3. – с.101-103

9. Куценко В. І. Соціальна держава (проблеми теорії, методології, практики) : [монографія] / В. І. Куценко, В. П. Удовиченко, Я. В. Остафійчук. – К. : Заповіт, 2003. – 228 с.

10. Лібанова Е. М. Соціальна політика / В. А. Скуратівський, О. М. Палій, Е. М. Лібанова. – 2-ге вид., доп. та перероб. – К. : Вид-во УАДУ, 2003. – 364 с

11. Скрипнюк О. В. Соціальна правова держава в Україні: проблеми теорії і практики : [монографія] / О. В. Скрипнюк. – К. : Наукова думка, 2010. – 258 с.

Тема 2

1. Ільчук Л.І. Світовий досвід моделей соціальної політики та їх можливість використання в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://ipzn.org.ua/svitoviy-dosvid-modelej-sotsialnoyi-polityky-ta-yih-mozhlyvist-vykorystannya-v-ukrayini/>

2. Богуславська С. І. Соціальна політика в умовах ринкових відносин /С. І. Богуславська, Л. В. Потапенко // Фінансовий простір. - № 2 (10), 2013. – с.106-110
3. Історія та теорія соціальної політики України : навч. посібн. / А.О. Ярошенко, Т. В. Семигіна, Н.В. Сухицька. За ред. А.О. Ярошенко. – К., НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. - 289 с.
4. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні : монографія / О. В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. — Київ, 2015. — 244 с
5. Лібанова Е. М. Соціальна політика / В. А. Скуратівський, О. М. Палій, Е. М. Лібанова. – 2-ге вид., доп. та перероб. – К. : Вид-во УАДУ, 2003. – 364 с
6. Актуальні проблеми та напрями розвитку потенціалу соціально-економічних систем в умовах конкуренції : монографія / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Л. Калініченко. – Харків : ФОП Панов А. М., Видав. ТОВ “В справі”, 2017. – 275 с.
7. Сковронський Д. М. Сучасні моделі соціальної держави [Електронний ресурс] . - Режим доступу : [vnuirn_2016_850_42%20\(1\).pdf](http://vnuirn_2016_850_42%20(1).pdf)
8. Шутаєва О. О. Моделі соціальної політики ЄС : основні напрями трансформації / О. О. Шутаєва, В. В. Побірченко // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Экономика и управление. - 2013. - Т. 26(65), № 1. - С. 164-182. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2013_26_1_22

Тема 3

1. Закон України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії”(Із змінами, внесеними згідно із Законами № 4523-VI від 15.03.2012, ВВР, 2013, № 3, ст.22; № 2189-VIII від 09.11.2017, ВВР, 2018, № 1, ст.1) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>
2. Соціальні стандарти. Державні соціальні стандарти [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/content/socialni-standarti.html?PrintVersion>
3. Закони України “Про мінімальний споживчий бюджет” [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1284-12>
4. Історія та теорія соціальної політики України : навч. посібн. / А.О. Ярошенко, Т. В. Семигіна, Н.В. Сухицька. За ред. А.О. Ярошенко. – К., НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. - 289 с.
5. Міжнародні соціальні стандарти: навч. посіб. / авт.: А. М. Юшко, Н. М. Швець; за заг. ред. В. В. Жернакова. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 121 с.
6. Актуальні проблеми соціальної політики України : навч. посібн. / А. О. Ярошенко, Н. Б. Отрешко, С. В. Толстоухова, Л. А. Литва, І. М. Чернін, С. В. Пасічніченко, Ткач, Ю. С. Фіголь. За ред. А. О. Ярошенко. – Київ, НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. - 222с.
7. Іщенко А. О. Соціальна і гуманітарна політика : навч.-метод. посіб. / М. П. Іщенко, А. О. Овчаренко, Я. В. Подолян ; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси : [Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького], 2011. – 400 с.
8. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні : монографія / О. В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. — Київ, 2015. — 244 с
9. Лопушняк Г.С. Державні соціальні стандарти, гарантії та нормативи : сутнісно-проблемні аспекти [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://core.ac.uk/download/pdf/197230951.pdf>
10. Заяць Т. А. Соціальні стандарти в сфері оплати праці України : диференційованість структури та особливості реалізації / Т. А. Заяць, Дяконенко О. І.

[Електронний ресурс]. - Режим доступу :
<https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/24753/Zaiats48.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Тема 4

1. Наказ Міністерство соціальної політики України від 17.08.2018 № 1177 “Про затвердження Порядку планування, фінансування та контролю виконання науково-дослідних і науково-технічних (експериментальних) розробок за рахунок коштів державного бюджету у сфері соціальної політики” [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1060-18#Text>

2. Історія та теорія соціальної політики України : навч. посібн. / А.О. Ярошенко, Т. В. Семигіна, Н.В. Сухицька. За ред. А.О. Ярошенко. – К., НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. - 289 с.

3. Актуальні проблеми соціальної політики України : навч. посібн. / А. О. Ярошенко, Н. Б. Отрешко, С. В. Толстоухова, Л. А. Литва, І. М. Чернін, С. В. Пасічніченко, Ткач, Ю. С. Фіголь. За ред. А. О. Ярошенко. – Київ, НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. - 222с.

4. Іщенко А. О. Соціальна і гуманітарна політика : навч.-метод. посіб. / М. П. Іщенко, А. О. Овчаренко, Я. В. Подолян ; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси : [Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького], 2011. – 400 с.

5. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні : монографія / О. В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. — Київ, 2015. — 244 с

6. Лопушняк Г. С. Державна соціальна політика як передумова економічного розвитку України [монографія] / Г. С. Лопушняк – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 372 с.

7. Ярова Л. В. Соціальна політика України в контексті європейської інтеграції : монографія / Л. В. Ярова. – Держ. заклад "Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського". – Одеса : Фенікс, 2011. – 320 с.

8. Миськів Г. В. Фінансування соціальної сфери в умовах децентралізаційних змін / Г. В. Миськів, Н. І. Чапляк, Н. О. Григоришин // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. - № 2. - 2018. – с. 82-90

9. Гнидюк І. В. Бюджетне фінансування соціального забезпечення в Україні / І. В. Гнидюк О. В., Гайдей // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2018. № 4 (89). С. 67-72

10. Особливості фінансування соціальної сфери [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://helpiks.org/6-58191.html>

11. Розвиток соціальної сфери територіальних громад в умовах адміністративно-фінансової децентралізації / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» ; за ред. С. Л. Шульц. – Львів, 2018. – 140 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

Тема 5

1. Закон України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії”(Із змінами, внесеними згідно із Законами № 4523-VI від 15.03.2012, ВВР, 2013, № 3, ст.22; № 2189-VIII від 09.11.2017, ВВР, 2018, № 1, ст.1) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>

2. Закон України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування” [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>

3. Закони України “Про мінімальний споживчий бюджет” [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1284-12> Закони України “Про індексацію грошових доходів населення” [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-12>

4. Закон України “Про соціальні послуги” [Електронний ресурс] // Режим доступу : [http : // www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua) Закон України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” [Електронний ресурс] // Режим доступу : // <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>
5. Економічна ефективність та соціальна справедливість : пріоритети розвитку України на етапі подолання кризи : кол. моногр. / НАН України, Секція суспільних і гуманітарних наук. — Київ, 2019. — 350 с.
6. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні : монографія / О. В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. — Київ, 2015. — 244 с
7. Руженський М. М. Соціальний захист населення в умовах формування ринкової моделі економіки України : монографія. – К. : ІПК ДСЗУ, 2013. – 318 с.
8. Руженський М.М. Основні етапи еволюції соціального захисту населення в Україні / М.М. Руженський // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2012. – № 2. – С. 77–79.
9. Руженський М. М. Трансформація інститутів соціального захисту населення в транзитивній економіці. дис. на здобуття наукового ступеня д.е.н. К.: 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.01/2016/Ruzhenskyj_diss.PDF
10. Соціальний захист населення України : монографія / [І. Ф. Гнибіденко , М. В. Кравченко , О. Р. Новікова та ін.] ; за ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2009. – 184 с.
11. Соціальна й інноваційна політика в Україні : стратегічне та проектне управління в умовах соціально орієнтованої економіки // Інфраструктура ринку. - 2018.- Випуск 17. – с.312-318
12. Фаріон М. М. Особливості системи соціального захисту населення в Україні // Ефективна економіка № 7, 2017 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5709>
13. Соціальний захист населення України. Статистичний збірник. – Київ : Державна служба статистики України, 2016. – 113 с

Тема 6

1. Закон України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії”(Із змінами, внесеними згідно із Законами № 4523-VI від 15.03.2012, ВВР, 2013, № 3, ст.22; № 2189-VIII від 09.11.2017, ВВР, 2018, № 1, ст.1) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>
2. Закон України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування” [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
3. Закони України “Про мінімальний споживчий бюджет” [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1284-12> Закони України “Про індексацію грошових доходів населення” [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-12>
4. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні : монографія / О. В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. — Київ, 2015. — 244 с
5. Руженський М. М. Соціальний захист населення в умовах формування ринкової моделі економіки України : монографія. – К. : ІПК ДСЗУ, 2013. – 318 с.
6. Руженський М.М. Основні етапи еволюції соціального захисту населення в Україні / М.М. Руженський // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2012. – № 2. – С. 77–79.

7. Соціальна й інноваційна політика в Україні : стратегічне та проектне управління в умовах соціально орієнтованої економіки // Інфраструктура ринку. - 2018.- Випуск 17. – с.312-318
8. Кравець І. М. Соціальний захист економічно активного населення в сучасних умовах / І. М. Кравець // Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. №19. с. 365-370. Режим доступу : <http://global-national.in.ua/issue-19-2017>
9. Бражко О. В. Концепція змішаного регулювання зайнятості населення в Україні // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право, 2018, вип. 16. С. 95-102
10. Зайнятість, праця та соціальний захист населення: вітчизняний та зарубіжний досвід. // За ред. к.е.н., професора Т. М. Кір'ян. – К.: 2017. – 245 с.
11. Соціальна справедливість і коронавірус: аналіз наслідків для добробуту [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://cedos.org.ua/uk/articles/sotsialna-spravedlyvist-i-koronavirus-analiz-naslidkiv-dlia-dobrobutu>

Тема 7

1. Закон України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії”(Із змінами, внесеними згідно із Законами № 4523-VI від 15.03.2012, ВВР, 2013, № 3, ст.22; № 2189-VIII від 09.11.2017, ВВР, 2018, № 1, ст.1) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>
2. Закон України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування” [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
3. Закони України “Про мінімальний споживчий бюджет” [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1284-12> Закони України “Про індексацію грошових доходів населення” [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-12>
4. Закон України “Про соціальні послуги” [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua> Закон України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>
5. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні : монографія / О. В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. — Київ, 2015. — 244 с
6. Руженський М. М. Соціальний захист населення в умовах формування ринкової моделі економіки України : монографія. – К. : ППК ДСЗУ, 2013. – 318 с.
7. Методологічні основи соціального захисту вразливих категорій населення: комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни. [Електронний ресурс]: навч. посіб. для здобувачів ступеня магістра за спеціальністю 231 «Соціальна робота» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Т.П. Руденко, – Електронні текстові дані. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 53 с.
8. Соціальна й інноваційна політика в Україні : стратегічне та проектне управління в умовах соціально орієнтованої економіки // Інфраструктура ринку. - 2018.- Випуск 17. – с.312-318
9. Соціальний захист населення : регіональна стратегія [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/pics/upload/244-c793c61ec0196f09b8405e4605cab626.pdf>
10. Соціальна справедливість і коронавірус: аналіз наслідків для добробуту [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://cedos.org.ua/uk/articles/sotsialna-spravedlyvist-i-koronavirus-analiz-naslidkiv-dlia-dobrobutu>

Тема 8

1. Закон України "Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
2. Повноваження та завдання Національної служби посередництва і примирення. Офіційний сайт НСПП [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nspp.gov.ua/home/povnovazhennya-ta-zavdannya-nspp>
3. Соціальна й інноваційна політика в Україні : стратегічне та проектне управління в умовах соціально орієнтованої економіки // Інфраструктура ринку. - 2018.- Випуск 17. – с.312-318
4. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні : монографія / О. В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. — Київ, 2015. — 244 с
5. Стан та перспективи соціальної безпеки в Україні : експертні оцінки : монографія / О. Ф. Новікова, О. Г. Сидорчук, О. В. Панькова [та ін.] / Львівський регіональний Інститут державного управління НАДУ; НАН України, Інститут економіки промисловості, Київ; Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. — 184 с.
6. Українське суспільство : моніторинг соціальних змін: зб. наук. пр. / Голов. ред. В.М. Ворона, М.О. Шульга / Інститут соціології НАН України. Київ. – 2016, Вип. 3 (17). - 546 с.
7. Колективні трудові спори. Страйк, як спосіб вирішення колективного трудового спору (конфлікту). Офіційний сайт Міністерства юстиції [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_33381
8. Васюта В. Б Зарубіжний досвід регулювання соціально-трудова відносин/ Васюта В. Б., Галайда Т. О., Ігуш Т. С. // Економіка та управління підприємствами. - Випуск 21. – 2018. - С. 240-245
9. Шапоренко О. І. Соціальне партнерство у вирішенні соціально-трудова конфліктів / О. І. Шапоренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/3_2019/5.pdf
10. Інформація про стан соціально-трудова відносин, колективні трудові спори (конфлікти) в Україні у січні-квітні 2020 року. Офіційний веб-портал Федерації професійних спілок України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://fpsu.org.ua/napryamki-diyalnosti/sotsialnij-dialog-ta-kolektivno-dogovirne-regulyuvannya/18085-informatsiya-pro-stan-sotsialno-trudovikh-vidnosin-kolektivni-trudovi-spori-konflikti-v-ukrajini-u-sichni-kvitni-2020-roku.html>

Тема 9

1. Закон України “Про пенсійне забезпечення” (1992)(із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12#text>
2. Історія та теорія соціальної політики України : навч. посібн. / А.О. Ярошенко, Т. В. Семигіна, Н.В. Сушицька. За ред. А.О. Ярошенко. – К., НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. - 289 с.
3. Актуальні проблеми соціальної політики України : навч. посібн. / А. О. Ярошенко, Н. Б. Отрешко, С. В. Толстоухова, Л. А. Литва, І. М. Чернін, С. В. Пасічниченко, Ткач, Ю. С. Фіголь. За ред. А. О. Ярошенко. – Київ, НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. - 222с.
4. Іщенко А. О. Соціальна і гуманітарна політика: навч.-метод. посіб. / М. П. Іщенко, А. О. Овчаренко, Я. В. Подолян ; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси : [Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького], 2011. – 400 с.
5. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні : монографія / О. В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. — Київ, 2015. — 244 с

6. Стан та перспективи соціальної безпеки в Україні : експертні оцінки : монографія / О. Ф. Новікова, О. Г. Сидорчук, О. В. Панькова [та ін.] / Львівський регіональний Інститут державного управління НАДУ; НАН України, Інститут економіки промисловості, Київ; Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. — 184 с.

7. Сучасна пенсійна система України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pensia.ua/ua/baza-znan/pensiy-na-enciklopedia/item/699-suchasna-pensiina-systema-ukrainy>

8. Гідне пенсійне забезпечення. Урядовий порталП[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/pensijna-reforma>

9. Етапи впровадження пенсійної реформи в Україні . Офіційний сайт Міністерства юстиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://minjust.gov.ua/m/str_4813

Тема 10

1. Декларація “Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні” (1992) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2859-12#Text>

2. Закон України "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні" (1993) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text>

3. Закон України “Про молодь”. Проект Закону України від 10.12.2015 № 3621 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ips.ligazakon.net/document/jh2sl00a?an=3>

4. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні : монографія / О. В. Макарова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. — Київ, 2015. — 244 с

5. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні” із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 26 грудня 2002 року N 380-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T001613.html

6. Стан та перспективи соціальної безпеки в Україні : експертні оцінки : монографія / О. Ф. Новікова, О. Г. Сидорчук, О. В. Панькова [та ін.] / Львівський регіональний Інститут державного управління НАДУ; НАН України, Інститут економіки промисловості, Київ; Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. — 184 с.

7. Гончарова С. Ю. Соціальна економіка : сутність, принципи, функції та основні орієнтири для України / С. Ю. Гончарова, А. Б. Гончаров, Н. В. Аграмакова // Бізнес Інформ . - 2018 . - № 3 – с.21-26

8. Цілі сталого розвитку 2019. Моніторинговий звіт / Державний комітет статистики України. Київ. - 2019. - 92 с.

9. Економічна ефективність та соціальна справедливість : пріоритети розвитку України на етапі подолання кризи : кол. моногр. / НАН України, Секція суспільних і гуманітарних наук. — Київ, 2019. — 350 с.

10. Рапаєва М. В. Державна молодіжна політика в Україні : законодавчі гарантії і практична реалізація // Юридична наука. - № 4. – 2015. – с. 167-175

11. Луценко С. М. Особливості реалізації молодіжної політики в Україні та за кордоном : управлінський аспект / С. М. Луценко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://nuczu.edu.ua/sciencearchive/PublicAdministration/vol4/23_2016.pdf

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Проект Національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період на період 2015-2025. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://healthsag.org.ua/wp-content/uploads/2014/11/Proekt-Strategiyi-reformi_OZ.pdf
2. Проблеми соціально-демографічного розвитку та соціальна політика в Україні. [Електронний ресурс] : Режим доступу : [http:// www.niss.gov.ua/book/strateg2](http://www.niss.gov.ua/book/strateg2)
3. Зовнішня трудова міграція населення (за результатами модульного вибіркового обстеження). Статистичний бюлетень /Державна служба статистики України. Київ, 2017. [Електронний ресурс] : Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2017/bl/12/bl_ztm_2017.zip
4. <http://www.rada.gov.ua> – Офіційний сайт Верховної Ради України.
5. <http://www.president.gov.ua> – Офіційний сайт Президента України.
6. <http://www.kmu.gov.ua> – Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
7. <http://www.ukrstat.gov.ua/> - Офіційний сайт Державної служби статистики України
8. <https://www.msp.gov.ua/> - Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України
9. <http://www.nbuv.gov.ua> – Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського
10. Офіційний сайт програми розвитку ООН / Режим доступу: <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2010/chapters/ru/>.
11. Мировая книга фактов/ Режим доступу: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

Розробник навчально-методичних матеріалів:

Викладач дисципліни:

Доцент кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування, кандидат економічних наук, доцент

_____ Ірина Кравець
24 вересня 2020 року

Схвалено кафедрою менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування
29 вересня 2020 року, протокол № 2.

Завідувач кафедри _____ Віктор Синчак
29 вересня 2020 року

Погоджено
Декан юридичного факультету _____ Сергій Крушинський
28 вересня 2020 року

Погоджено методичною радою університету
22 жовтня 2020 року, протокол № 2

Голова методичної ради _____ Ірина Ковтун
22 жовтня 2020 року